

आदर्शप्रश्नपत्रम्

(अत्र प्रश्नपत्रस्य प्रारूपमात्रं प्रदत्तम् । प्रवेशपरीक्षायां भवद्भ्यः प्रदत्तात्
पाठ्यक्रमात् प्रश्नाः भविष्यन्ति । अतः छात्राः पाठ्यक्रमानुगुणम् अध्ययनं कुर्युः ।)

राष्ट्रीयसंस्कृतविश्वविद्यालयःतिरुपतिः

विद्यावारिधिः

शास्त्रम्/विषयः - सिद्धान्तजोतिषम् पूर्णाङ्काः 100

(अस्मिन् प्रश्नपत्रे भागद्वयं भविष्यति । प्रत्येकस्मिन् भागे 50 बहुविकल्पीयाः
एकाङ्कीयाः प्रश्नाः भविष्यन्ति ।)

प्रथमभागः - अनुसन्धानम् - 50 अङ्काः

द्वितीयभागः - सिद्धान्तजोतिषम् - 50 अङ्काः

प्रथमभागः- अनुसन्धानम् - 50 अङ्काः

- संस्कृतभाषासाहित्यक्षेत्रे अनुसन्धानस्य का प्रमुखावश्यकता स्यात् ?
  - प्राचीनभारतीयसंस्कृतेः सभ्यतायाश्च प्रतिष्ठा
  - संस्कृतशास्त्राणां मौलिकज्ञानवितरणम्
  - संस्कृतशास्त्राणां संरक्षणम्
  - संस्कृतशास्त्राणां सामाजिकसमस्यानिवारणायोपयोगः
- प्राचीनानुसन्धातृमुनिषु वागायुर्योगवेत्ता कः ?
  - वराहमिहिरः
  - ब्रह्मगुप्तः
  - पतञ्जलिः
  - कालिदासः
- अधोलिखितेषु अनुसन्धानस्य प्रकृष्टं लक्षणं किं स्यात् ?

- A अनुपलब्धवस्तुनां लोकलोचनगोचरीकरणम्
B समुपलब्धानां तथ्यानां नवीनरूपेण नूतनसिद्धान्तैः उपस्थापनम्
C समस्यायाः सिद्धान्तैस्सह निवारणम्
D एतत्सर्वम्
4. विषयनिर्वाचने समुचितसामग्र्यभावात् शोधः कीदृशः भवितुमर्हति
A सफलः B असम्पूर्णः भ्रमात्मको वा
C विलक्षणः D समाजोपयोगी
5. समीक्षकस्य हाल् महोदयस्य मतानुसारेण मातृकाषु भ्रमाः कतिविधाः भवन्ति -?
A द्विविधाः B त्रिविधाः
C चतुर्विधाः D बहुविधाः
6. राष्ट्रस्य अतीतां घटनां, साहित्यं, संस्कृतिं वा समाश्रित्य नूतनतया क्रियमाणमनुसन्धानं केन नाम्ना परिचितम् ?
A क्रियात्मकमनुसन्धानम् B ऐतिहासिकमनुसन्धानम्
C व्याख्यात्मकमनुसन्धानम् D किमपि न
7. व्याख्यात्मकः शोधः कीदृशः भवति ?
A विश्लेषणात्मकः B प्रयोगात्मकः
C तुलनात्मकः D सम्पादनात्मकः
8. अनुसन्धाननिमित्तमिदमपेक्षितम् -
A क्रमबद्धयोजनानिर्माणम् B मार्गदर्शनप्रदानम्

- C आर्थिकमायोजनम्   D पुस्तकालये उपवेशनम्
9. राष्ट्रियपाण्डुलिपिसंस्थायाः ध्येयवाक्यं किम् ?
- A या विद्या सा विमुक्तये   B तमसो मा ज्योतिर्गमय
- C विज्ञानमुपास्व   D मातृका रक्षत
10. भारतस्य संस्कृतपत्रिकाः पत्रकाराश्च इति कीदृशम् अनुसन्धानं भवितुमर्हति ?
- A सर्वेक्षणम्   B शास्त्रीयम्
- C तुलनात्मकम्   D क्षेत्रीयम्
11. “Research is a careful, systematic and objective investigation conducted to obtain valid facts, draw conclusions and established principles regarding an identifiable problem in some field of knowledge.” इति केन वैदेशिकेनोक्तम् ?
- A Clarke and Clarke   B Clifford Woody
- C John W. Best   D Martyn Shuttle Worth
12. पाठभेदादिसमीक्षा कदा क्रियते ?
- A मातृकासम्पादने   B आलङ्कारिकपर्यालोचनायाम्
- C ग्रन्थकृदः व्यक्तित्वकृतित्वविचारे   D दार्शनिकपरिशीलने
13. मातृकायाम् उल्लिखिता “ग्रहर्षिवियच्चन्द्राः” इति पङ्क्तिः कां संख्यां बोधयति ?
- A 1079   B 1879
- C 1179   D 6179
14. अनुसन्धाने विषयचयनसन्दर्भे किं न द्रष्टव्यम् ?
- A अनुसन्धातुः बोधनक्षमता   B अनुसन्धातुः विषयं प्रति प्रीतिः
- C विषयं प्रति पाठकानामभिरुचिः   D विषयं प्रति परेषां निन्दनम्

15. अन्तर्जाले अधोलिखितेषु किं Internet Searching Tool रूपेण नोपयुज्यते ?
- A Google B Yahoo
C Bing D Whatsapp
16. महस्विनी” इति शोधपत्रिका कया संस्थया प्रकाश्यते ?
- A तिरुपतिस्थराष्ट्रीयसंस्कृतविश्वविद्यालयेन
B केन्द्रीयसंस्कृतविश्वविद्यालयस्य राजीवगान्धिपरिसरेण
C श्रीजगन्नाथसंस्कृतविश्वविद्यालयेन
D सम्पूर्णानन्दसंस्कृतविश्वविद्यालयेन
17. अखिलभारतप्राच्यविद्यासम्मेलनं कया संस्थया क्रियते ?
- A केन्द्रमानवसंवलविकासमन्त्रालयेन
B भण्डारकरप्राच्यविद्याऽनुसन्धानकेन्द्रेण
C सम्पूर्णानन्दसंस्कृतविश्वविद्यालयेन
D सिण्डिआप्राच्यविद्याकेन्द्रेण-
18. “Oriental Research Institute (ORI) ” कुत्र वर्तते ?
- A केरले B ताज्जावूरे
C मैशूरे D पुनेनगरे
19. भण्डारकरप्राच्यविद्यागवेषणाकेन्द्रात् प्रकाशितस्य महाभारतग्रन्थस्य सम्पादनायाम् अयं नास्ति ?
- A सूक्तङ्करः B वेल्वलकरः

C दाण्डेकरः D पि काणे.वि.

20 National Manuscript Mission इति संस्थायाः प्रकाशनेषु एतन्नास्ति –

A कृतिबोधः B समीक्षिका

C तत्त्वबोधः D संस्कृतप्रतिभा

सङ्गणकाधारितायां प्रवेशपरीक्षायाम् उपरि प्रदत्तप्रश्नानुगुणं प्रथमभागे
अनुसन्धानविषयात् आहत्य 50 प्रश्नाः भविष्यन्ति । द्वितीयभागे
आवेदितशास्त्रानुगुणं / विषयानुगुणं 50 प्रश्नाः भविष्यन्ति ।

द्वितीयभागः -सिद्धान्तजोतिषम्

50 -अङ्काः

1. त्रिज्यायाः कलात्मकं मानं भवति –

A 3438

B 3638

C 3434

D 3238

2. पञ्चताराग्रहाः के –

A सूर्यः, चन्द्रः, भौमः, बुधः, गुरुः

B चन्द्रः, भौमः, बुधः, गुरुः, शुक्रः

C भौमः, बुधः, गुरुः, शुक्रः, शनिः

D बुधः, गुरुः, शुक्रः, शनिः, सूर्यः

3. सदामार्गीग्रहौ कौ ?

A भौम-बुधौ

B सूर्य-चन्द्रौ

C राहू-केतू

D शनि-भौमौ

4. रेखादेश-स्वदेशयोः पूर्वापरमन्तरं भवति –
A देशान्तरम्	B उदयान्तरम्
C चरान्तरम्	D अक्षांशः
5. केतकीग्रहगणितानुसारेण अहर्गणसाधने एकस्मिन् चक्रे वर्षाणि भवन्ति -
A 25	B 19
C 11	D 17
6. “ज्योतिर्विज्ञानम्” इति ग्रन्थस्य कर्ता अस्ति –
A गणेशदैवज्ञः	B केतकरः
C धूलिपाल-अर्कसोमयाजी	D सुधाकरद्विवेदी
7. परमक्रान्तिमानं भवति –
A 22°	B 24°
C 20°	D 26°
8. कालमानानि कतिविधानि भवन्ति –
A नव	B दश
C एकादश	D सप्त
9. एकस्मात् सूर्योदयात् अपरं सूर्योदयं यावत् भवति –
A नाक्षत्रदिनम्	B सावनदिनम्
C सौरदिनम्	D चान्द्रदिनम्
10. चन्द्रग्रहणे छाद्यः भवति –
A सूर्यः	B भूभा
C भौमः	D चन्द्रः
11. सूर्यग्रहणं भवति –
A पूर्णिमायां	B अमायां
C शराभाव-अमायां	D शराभाव-पूर्णिमायां
12. चन्द्रग्रहणे स्पर्शः कस्यां दिशि भवति ?
A पूर्वदिशि	B पश्चिमदिशि
C उत्तरदिशि	D दक्षिणदिशि

13. सूर्यग्रहणे छादकः भवति –
 A सूर्यः B चन्द्रः
 C भूभा D भौमः
14. लम्बनाभावः भवति –
 A क्षितिजे B खमध्ये
 C पृष्ठस्थाने D कुत्रापि न भवति
15. पूर्णग्रहणे स्पर्शादि-अवस्थाः भवन्ति -
 A 3 B 2
 C 1 D 5
16. सिद्धान्ततत्त्वविवेकस्य कर्ता कः ?
 A भास्कराचार्यः B कमलाकरः
 C केतकरः D गणेशदैवज्ञः
17. “आर्यभटीयम्” नामके ग्रन्थे कति पादाः ?
 A 4 B 3
 C 2 D 5
18. सूर्यः कस्मिन् वृत्ते भ्रमति ?
 A नाडीवृत्ते B विमण्डलवृत्ते
 C क्रान्तिवृत्ते D याम्योत्तरवृत्ते
19. को नाम शरः ?
 A ग्रहस्थान-ग्रहबिम्बयोः अन्तरम्
 B नाडी-क्रान्तिवृत्तयोः अन्तरम्
 C नाडी-विमण्डलवृत्तयोः अन्तरम्
 D नाडी-पूर्वापरवृत्तयोः अन्तरम्
20. “तेजसां गोलकः सूर्यः ग्रहर्क्षायम्बुगोलकाः।
 प्रभावन्तो हि दृश्यन्ते सूर्यरश्मिप्रदीपिताः ॥”
 इत्ययं श्लोकः कस्य ग्रन्थस्य -
 A आर्यभटीयस्य B सूर्यसिद्धान्तस्य
 C सिद्धान्तशिरोमणेः D ग्रहलाघवस्य
21. अनुलोमगतिर्नैस्थः पश्यत्यचलं विलोमगं यद्वत् | अचलानि भानि तद्वत्
 समपश्चिमगानि लङ्कायाम् ॥ इत्ययं श्लोकः कस्मिन् ग्रन्थे अस्ति -

A	सिद्धान्ततत्त्वविवेके	B	सूर्यसिद्धान्ते
C	केतकीग्रहगणिते	D	आर्यभटीये
22. स्थिरकरणानां संख्या भवति –
A	7	B	4
C	5	D	11
23. नक्षत्रस्य कलात्मकं मानं भवति –
A	800 ^I	B	750 ^I
C	850 ^I	D	900 ^I
24. एकस्मिन् भचक्रे (वृत्ते) कलाः भवन्ति –
A	1800	B	3600
C	21600	D	800
25. अक्षक्षेत्रेषु यदि कर्णः = पलकर्णः, कोटिः = द्वादशाङ्गुलशङ्कुः, तर्हि भुजः = ?
A	पलभा	B	त्रिज्या
C	अक्षज्या	D	क्रान्तिज्या

एवं क्रमेण द्वितीयभागे आवेदितशास्त्रानुगणं / विषयानुगुणं 50 प्रश्नाः
भविष्यन्ति ।

*****